

Forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse
(Kompenserende marine virkemidler ved etablering eller udvidelse af havbrug)

I lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1317 af 19. november 2015, som ændret ved § 4 i lov nr. 132 af 16. februar 2016 og lov nr. 457 af 25. maj 2016, foretages følgende ændringer:

§ 1

1. I § 35 indsættes som *stk. 3*:

"*Stk. 3.* Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om vilkår om etablering og drift af kompenserende marine virkemidler ved godkendelse af havbrug."

2. I § 41 indsættes som *stk. 4*:

"*Stk. 4.* Tilsynsmyndigheden kan meddele påbud om kompenserende marine virkemidler for havbrug, der er godkendt med vilkår herom efter regler udstedt i medfør af § 35, *stk. 3*. Miljø- og fødevareministeren fastsætter nærmere regler om adgangen til at meddele påbud."

3. I § 41 a, *stk. 2, nr. 6*, ændres "virksomheder, eller" til: "virksomheder,".

4. I § 41 a, *stk. 2, nr. 7*, ændres " vandløb og søer" til: "vandløb og søer, eller".

5. I § 41 a, *stk. 2*, indsættes som *nr. 8*:

"8) der er fremkommet nye oplysninger om virkningen af de kompenserende marine virkemidler for havbrug.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2017.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

- 1. Indledning*
- 2. Lovforslagets baggrund*
 - 2.1. Vækstplan for havbrugsproduktion*

- 2.2. *Miljømæssige begrænsninger for vækst i havbrugsproduktionen*
- 2.3. *Kompenserende marine virkemidler*
- 3. *Lovforslagets hovedpunkter*
 - 3.1. *Gældende ret*
 - 3.1.1. *Kystvande: Vandrammedirektivet og vandområdeplaner*
 - 3.1.2. *Åbne havområder: Havstrategidirektivet og dets regionale koordinering*
 - 3.1.3. *Habitatdirektivet og habitatbekendtgørelsen*
 - 3.1.4. *Havbrug*
 - 3.1.5. *Muslingeopdræt*
 - 3.1.6. *Tangdyrkning*
 - 3.2. *Miljø- og Fødevareministeriets overvejelser og den foreslåede ordning*
- 4. *Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige*
- 5. *Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet*
- 6. *Administrative konsekvenser for borgerne*
- 7. *Miljømæssige konsekvenser*
- 8. *Forholdet til EU-retten og internationale forpligtelser*
- 9. *Hørte myndigheder*
- 10. *Sammenfattende skema*

1. Indledning

Produktionen af fisk i havbrug, dvs. i flydende netbure forankret til havbunden, kan have betydelige effekter på det omgivende miljø, og en vækst i havbrugsproduktionen kan derfor være vanskeligt forenelig med lovgivning, der vedrører havmiljøet. EU's vandrammedirektiv (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger), der er gennemført i dansk ret ved lov om vandplanlægning (lovbekendtgørelse nr. 1606 af 26. december 2013), forpligter Danmark til at nå miljømål for god økologisk og kemisk tilstand i kystvandene. EU's havstrategidirektiv (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger), der er gennemført ved lov om havstrategi (lovbekendtgørelse nr. 1582 af 10. december 2015), forpligter Danmark til at nå målet om god miljøtilstand i havområderne. Der er i mange danske kystvande og havområder opgjort et indsatsbehov for at reducere udledningen af næringsstoffer (kvælstof og fosfor) for at kunne leve op til disse forpligtelser. I de kystvande og havområder, hvor der er opgjort et indsatsbehov for at reducere næringsstofudledningen, er der ikke rum til yderligere udledninger af næringsstoffer. Havbrug udleder næringsstoffer direkte til havet, og begrænsningerne i adgangen til merudledning af næringsstoffer er en væsentlig begrænsende faktor for fremtidig vækst i havbrugsproduktionen. Herudover er Danmark efter EU's fuglebeskyttelsesdirektiv (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle) og habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter), som bl.a. er gennemført med miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1531 af 8. december 2015) og habitatbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016), forpligtet til at opretholde eller genoprette gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter, der er omfattet af direktiverne.

Miljøbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 1317 af 19. november 2015 med senere ændringer) indeholder hjemmel til, at der i en miljøgodkendelse kan stilles vilkår om, hvor meget en virksomhed må udlede af forurenende stoffer, dvs. en regulering ved kilden. Nærværende lovforslag skaber hjemmel til, at ministeren kan fastsætte regler om, at der i en miljøgodkendelse til etablering af nye havbrug eller til ændring eller udvidelse af eksisterende havbrug kan fastsættes vilkår om, at der i tilknytning til havbruget skal etableres og sikres drift af kompenserende marine virkemidler, der, alt efter behovet, helt eller delvist kompenserer for den øgede udledning af næringsstoffer, som havbruget er årsag til. Dermed vil den nuværende havbrugsproduktion kunne øges samtidig med, at de opgjorte indsatsbehov respekteres. Kompenserende marine virkemidler begrænser eller renser ikke en udledning ved kilden. Virkemidlerne fjerner i stedet en tilsvarende mængde næringsstoffer i de kystvande eller havområder, hvortil der sker en direkte eller indirekte udledning fra havbruget.

Lovforslaget giver endvidere mulighed for, at der tilsvarende kan meddeles påbud om kompenserende marine virkemidler efter regler, der fastsættes af ministeren. Reglerne skal muliggøre, at vilkår om kompenserende foranstaltninger i en meddelt miljøgodkendelse kan revideres efter behov.

2. Lovforslagets baggrund

2.1. Vækstplan for havbrugsproduktion

Lovforslaget følger op på Aftale om Fødevarer- og landbrugspakke, hvor en Vækstplan for akvakultur udgør et delelement. Den politiske aftale om en fødevarer- og landbrugspakke blev indgået den 22. december 2015 imellem regeringen, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti. Aftalen består af 30 initiativer på fem hovedområder inden for fødevarer- og landbrugssektoren. Aftalen om fødevarer- og landbrugspakken følger op på regeringsudspillet "Vækst og udvikling i hele Danmark" fra november 2015.

Det fremgår af aftalen, at Danmark har et stort potentiale og en lang tradition for akvakulturproduktion. På verdensplan er akvakultur et betydeligt vækstområde, og Danmark har alle forudsætningerne for at være en del af det marked. Dansk akvakulturs vækst- og strukturudviklingsmuligheder er især begrænset af at der ikke kan tillades øget udledning af kvælstof og fosfor. Ved indgåelsen af fødevarer- og landbrugspakken var der enighed om dels at skabe grundlag for at anvende et miljømæssigt råderum på 800 tons kvælstof til havbrugsproduktion, og dels at give mulighed for at øge havbrugsproduktionen ved at anvende kompensationsopdræt til fjernelse af den øgede udledning af kvælstof og fosfor, som havbruget er årsag til. Herudover vil vækst for havbrug fremmes ved, at der udpeges konkrete lokaliteter, hvor havbrug kan etableres under hensyn til andre aktiviteter på havet, miljøet og vandplansområder.

Den 30. juni 2016 blev regeringen, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti enige om en vækstplan for dansk akvakultur. Heri fremgår det bl.a., at miljø- og fødevarerministeren skal fremsætte et lovforslag, således at der ved miljøgodkendelse af havbrug kan fastsættes vilkår om etablering og drift af kompenserende foranstaltninger med marine virkemidler til fjernelse af kvælstof og fosfor, f.eks. muslingeopdræt. Vilkår skal kunne fastsættes, hvis der ikke inden for det eksisterende miljømæssige råderum kan

tillades en merudledning af næringsstoffer i det område, hvor havbruget ønskes etableret eller udvidet.

2.2. Miljømæssige begrænsninger for vækst i havbrugsproduktionen

Havbrug udleder stoffer direkte til havet, herunder fiskefækalier og -affaldsstoffer, foder- og medicinrester, samt kobberholdige forbindelser, som netburene behandles med for at modvirke begroning. Der er i de seneste par årtier sket en reduktion i udledningerne fra havbrug ved, at der bl.a. er udviklet mere effektivt foder med følgende reduceret udledning af næringsstoffer. Samtidig benyttes der i stigende grad særlige typer net, som er tyndere og stærkere end traditionelle nylonnet. Dermed kan anvendelsen af antibegroningsmiddel reduceres eller helt undgås. Havbrugsfisk vaccineres i dag mod de mest udbredte bakterielle sygdomme, hvorved forbruget af medicin forsøges reduceret. Den primære hindring for fremtidig vækst i havbrugsproduktionen grunder i, at havbrugsdrift fører til udledning af kvælstof og fosfor til vandmiljøet, og det er kun er få områder, hvor der i dag kan tillades en øget udledning af disse næringsstoffer, jf. afsnit 3.1.1 og 3.1.2. Herudover er placering af nye havbrug på kystnære lokaliteter ofte vanskeliggjort af, at de ikke må forårsage en væsentlig negativ påvirkning på habitat- og fuglebeskyttelsesområder iht. habitatbekendtgørelsen samt EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv.

2.3. Kompenserende marine virkemidler

Der findes ikke i dag teknologier, som kan bortrense stoffer fra havbrugenes udledning, men næringsstoffer kan fjernes andetsteds i det marine miljø ved hjælp af kompenserende marine virkemidler. Kompenserende marine virkemidler er foranstaltninger, som virker ved at optage en mængde næringsstoffer (herunder især kvælstof og fosfor), og virkemidlerne kompenserer dermed helt eller delvist for den mængde næringsstoffer, der er blevet udledt fra et havbrug. Denne næringsstofkompensation modvirker nogle af havbrugets negative miljøpåvirkninger. Et kompenserende marint virkemiddel er ikke en direkte rensning af en specifik forureningskilde, såsom et havbrug, og er ikke direkte koblet til selve havbruget. Virkemidlet kan være placeret langt fra havbruget, så længe det er placeret i og har en effekt i et kystvand eller havområde, som havbruget påvirker ved dets udledning.

I en rapport om marine virkemidler udgivet i 2016 af Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, blev det vurderet, at to typer af virkemidler i dag kan betragtes som værende operationelt klar til anvendelse, dvs. virkemidlet er teoretisk og praktisk dokumenteret til fjernelse af næringsstoffer i egnede områder, men der kan være behov for tekniske afklaringer samt supplerende undersøgelser. De to virkemidler, der vurderes klar til anvendelse, er muslingeopdræt og tangdyrkning. Det fremgår dog også af rapporten, at tangdyrkning er forbundet med væsentligt større omkostninger og arealanvendelse end muslingeopdræt, og opdræt af muslinger må dermed på nuværende tidspunkt anses som det marine virkemiddel, der er mest praktisk og økonomisk anvendeligt som kompensation i forbindelse med havbrugsproduktion.

Muslingeopdræt som kompenserende marint virkemiddel virker ved, at muslinger (typisk blåmuslinger) dyrkes i det kystvand eller havområde hvortil et havbrug forårsager en direkte eller indirekte udledning af næringsstoffer. Muslingers føde består primært af

planktonalger, og når muslingerne høstes, bliver de næringsstoffer, der er optaget i muslingerne via planktonalgerne, fjernet fra vandområdet. Ved kompensationsopdræt af muslinger fjernes næringsstoffer svarende til den mængde næringsstoffer, planktonalgerne har optaget. En mindre procentdel af næringsstofudledningen fra havbrug forefindes som organiske partikler, der kan optages direkte af muslinger. Langt størstedelen af de næringsstoffer, der udledes fra havbrug, forefindes som opløst kvælstof og fosfor, der skal optages i planktonalger, før det kan optages af muslinger. Kompensationsopdræt af muslinger er derfor ikke at sidestille med direkte rensning, men er netop en kompensation for en udledt forurening.

Tang optager næringsstoffer direkte fra det omgivende vand og næringsstofferne fjernes fra vandet ved, at tangen høstes. Funktionen af tangdyrkning som kompenserende virkemiddel minder således om funktionen af muslingeopdræt, dog med den forskel, at tang optager opløste næringsstoffer direkte og ikke kan optage partikler fra vandet. Tangdyrkning kan dermed heller ikke sidestilles med direkte rensning.

3. Lovforslaget

3.1. Gældende ret

3.1.1. Kystvande: Vandrammedirektivet og vandområdeplaner

Danmark er forpligtet til at nå miljømålene god økologisk tilstand og god kemisk tilstand i kystvandene i henhold til vandrammedirektivet. Indsatser, som bidrager til opfyldelse af disse mål, bidrager samtidig til opnåelse af gunstig bevaringsstatus efter habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet. Med henblik på at opnå målene i vandrammedirektivet har Danmark vedtaget lov om vandplanlægning. Kystvandene er i bekendtgørelse nr. 795 af 24. juni 2016 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster inddelt i 23 hovedvandoplande, som er underopdelt i et større antal vandområder. Afgrænsning af de enkelte vandområder i kystvandene fremgår af tilhørende WEBGIS-kort (<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=vandrammedirektiv2-2016>).

Vandområdeplaner for perioden 2015-2021 (anden planperiode) afløste i 2016 vandplaner for første planperiode, som dækkede perioden 2009-2015. Vandområdeplanerne har blandt andet til formål at opnå stofkoncentrationer i kystvandene inden for 1 sømil fra basislinjen, som er tæt på baggrundsværdierne for naturligt forekommende stoffer (god økologisk tilstand) for derigennem at sikre et godt havmiljø. Der er i langt de fleste vandområder opgjort indsatsbehov for reduktion af udledningen af kvælstof til kystvandene. De til enhver tid identificerede behov for reduktion fremgår af bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter (bekendtgørelse nr. 794 af 24. juni 2016). Disse indsatsbehov sætter begrænsninger for at tillade yderligere udledninger fra havbrug direkte i eller indirekte til vandområderne. Efter § 8 i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter skal myndighederne ved administration af lovgivningen i øvrigt forebygge forringelse af bl.a. kystvande og skal sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastsat i bekendtgørelsen om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, ikke forhindres.

Udledningen fra de havbrug, der eksisterede ved vandområdeplanernes vedtagelse, er indarbejdet i den forudgående belastningsopgørelse i forbindelse med tilstandsvurdering

af de enkelte vandområder. Der er således ikke indarbejdet indsatsbehov overfor de eksisterende havbrug i vandområdeplanerne.

3.1.2. Åbne havområder: Havstrategidirektivet og dets regionale koordinering

Danmark er efter havstrategidirektivet forpligtet til at nå målet om god miljøtilstand i 2020. Indsatser som bidrager til opfyldelse af dette mål bidrager samtidig til opnåelse af gunstig bevaringsstatus efter habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet. God miljøtilstand i havområder omfatter efter havstrategidirektivet også udledning af kvælstof og fosfor. Direktivet er gennemført i dansk ret ved lov om havstrategi. Lov om havstrategi regulerer kun udledning af næringsstoffer til områder, der ikke er omfattet af lov om vandplanlægning, dvs. åbne havområder der er beliggende mere end 1 sømil fra basislinjen – herefter blot kaldet 'havområder'. Kilder til næringsstofbelastning er dels landbaserede kilder, men havbaserede kilder som havbrug har også betydning for, om god miljøtilstand kan nås.

Efter havstrategidirektivet er EU-landene forpligtede til at koordinere deres indsatser for at sikre god miljøtilstand i de havområder, som landene grænser op til, jf. havstrategilovens § 4, stk. 3.

Efter havstrategilovens § 18 er statslige, regionale og kommunale myndigheder ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen bundet af de miljømål og indsatsprogrammer, der er fastsat efter havstrategiloven. Det danske udkast til indsatsprogrammerne ventes sendt i offentlig høring i 2016, og dette vil indeholde en beskrivelse af de danske indsatser for at reducere udledningen af kvælstof og fosfor til havmiljøet.

3.1.3 Habitatdirektivet og habitatbekendtgørelsen

Efter EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv, som bl.a. er gennemført med miljømålsloven og habitatbekendtgørelsen, er Danmark bl.a. forpligtet til at opretholde eller genoprette gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter, der er omfattet af direktiverne. Habitatbekendtgørelsen gennemfører bl.a. kravet i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, om forudgående vurdering af planer og projekter.

Det følger af habitatbekendtgørelsens § 6, at alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal vurderes med hensyn til deres virkninger på området under hensyn til bevaringsmålsætningerne for dette. På baggrund af konklusionerne af denne vurdering giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde. Der gælder et særligt forsigtighedsprincip i forhold til disse vurderinger.

Kompenserende marine virkemidler i forbindelse med miljøgodkendelse af havbrug kan ikke anvendes i den habitatvurdering, som myndighederne skal foretage efter habitatbekendtgørelsens § 6, fordi kompenserende marine virkemidler ikke mindsker udledningen fra havbruget, men udelukkende kompenserer for udledte næringsstoffer.

3.1.4. Havbrug

Miljøbeskyttelsesloven sigter bl.a. mod forebyggelse af forurening af luft, vand og jord samt støjulemper. Ved administration af loven skal der lægges vægt på, hvad der er opnåeligt ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), herunder mindre forurenende råvarer, processer og anlæg og de bedst muligt forureningsbekæmpende foranstaltninger.

Havbrug er omfattet af godkendelsesordningen efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5. Havbrug er optaget som en bilag 2-virksomhed på den liste over særlig forurenende virksomhed, som miljø- og fødevareministeren har udfærdiget. Listen fremgår af bekendtgørelse nr. 514 af 27. maj 2016 om godkendelse af listevirksomhed (herefter godkendelsesbekendtgørelsen). Havbrug er indeholdt i listepunkterne I 203 og I 205. Inden et havbrug anlægges eller påbegyndes, skal der være meddelt godkendelse heraf. Loven giver ministeren hjemmel til at fastsætte regler om ansøgning og godkendelse, herunder i hvilke tilfælde og på hvilke vilkår en godkendelse kan meddeles. Der må efter godkendelsesbekendtgørelsen ikke meddeles godkendelse, medmindre virksomheden har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelig teknik, og virksomheden i øvrigt kan drives på stedet uden at påføre omgivelserne forurening, som er uforenelig med hensynet til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet.

Efter godkendelsesbekendtgørelsen skal der i godkendelsen stilles de vilkår om indretning og drift, der er nødvendige for at sikre, at virksomheden ikke påfører omgivelserne væsentlig forurening. For havbrug betyder det bl.a., at der stilles vilkår for de maksimale årlige mængder af udledt kvælstof og fosfor. Udledningen af kvælstof og fosfor og en eventuel videre tilstrømning til nærliggende områder kan ikke måles direkte. Omfanget af udledningen eller tilstrømningen må derfor beregnes ved hjælp af modellering af udledning og spredning foretaget for det enkelte havbrug og dets specifikke beliggenhed. Der skal i godkendelsen også stilles vilkår om egenkontrol, således at tilsynsmyndigheden og virksomheden kan kontrollere, at miljøgodkendelsen er overholdt.

For så vidt angår kystvandene, skal myndighederne efter § 8 i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, ved administration af lovgivningen forebygge forringelse af disse og skal sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastsat i bekendtgørelsen om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, ikke forhindres. Afgørelser som bl.a. miljøgodkendelser af havbrug, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et vandområde, hvor miljømålet er opfyldt, kan kun træffes, hvis den ikke medfører en forringelse af vandområdets tilstand. For vandområder, hvor miljømålet ikke er opfyldt, kan afgørelser, der direkte eller indirekte påvirker vandområdet, kun træffes, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af vandområdets tilstand, og hvis den ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål. Miljøgodkendelse om oprettelse eller udvidelse af havbrug med eventuelt tilhørende vilkår om kompenserende marine virkemidler, skal overholde de til enhver tid gældende konkrete vandområdeplaner for området. Der kan altså ikke træffes afgørelser, herunder gives miljøgodkendelser til havbrug, hvis det fører til forringelser af vandområdets tilstand eller hindrer opfyldelse af miljømål.

For åbne havområder følger det af havstrategilovens § 18, at statslige, regionale og kommunale myndigheder ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen er bundet af

de miljømål og indsatsprogrammer, der er fastsat efter havstrategilovens § 12 og 13. Når en ansøgning om miljøgodkendelse af et havbrug behandles, er godkendelsesmyndigheden således forpligtet til at respektere de miljømål og indsatsprogrammer, der er fastlagt i henhold til lovgivningen om vandplanlægning og havstrategi.

Herudover skal habitatbekendtgørelsen respekteres ved godkendelse af havbrug. Bekendtgørelsens § 6 gennemfører blandt andet habitatdirektivets artikel 6, stk. 3-4 og beskyttelsen af bilag IV-arter, og stiller krav om forudgående vurdering af planer og projekter, som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, jf. afsnit 3.1.3.

Efter miljøbeskyttelseslovens § 41 kan tilsynsmyndigheden meddele en listevirksomhed, der medfører væsentlig forurening, påbud om at nedbringe forureningen. Dette gælder alle typer af listevirksomheder og dermed også havbrug. Indtil der er forløbet otte år efter virksomhedens godkendelse, hvor dens retsbeskyttelse er udløbet, gælder § 41 med de begrænsninger, der følger af § 41 a. Lovens § 41 a, stk. 2 og stk. 3, opregner således en række tilfælde, hvor virksomhedens retsbeskyttelse gennembrydes, og hvor der om nødvendigt gives påbud efter § 41, inden den otteårige retsbeskyttelse er udløbet. De tilfælde, der nævnes, er blandt andet hvis der er fremkommet nye oplysninger om forureningens skadelige virkninger, hvis forureningen medfører miljømæssige skadevirkninger, der ikke kunne forudses ved godkendelsens meddelelse, hvis forureningen i øvrigt går ud over det, som blev lagt til grund ved godkendelsens meddelelse, hvis der sker væsentlige ændringer i de krav der stilles til anvendelse af bedst tilgængelig teknik eller hvor det er nødvendigt for at opfylde EU-retlige krav eller andre internationale forpligtelser. Når der er forløbet 8 år efter meddelelsen af en godkendelse, kan tilsynsmyndigheden efter miljøbeskyttelseslovens § 41 b ændre vilkårene i godkendelsen ved påbud eller ved at nedlægge forbud imod fortsat drift, jf. § 41. Tilsynsmyndigheden skal desuden i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 41 b, stk. 2 tage godkendelsen op til revurdering og om nødvendigt meddele påbud eller forbud efter § 41 i blandt andet de tilfælde, som er nævnt i § 41 a, stk. 2.

Efter miljøbeskyttelseslovens § 72, stk. 3, kan tilsynsmyndigheden revidere vilkårene for en virksomheds godkendelse for at forbedre virksomhedens kontrol med egen forurening (egenkontrol) eller opnå et mere hensigtsmæssigt tilsyn.

Udover miljøgodkendelsen kræver havbrug tilladelse til opdræt af fisk efter fiskerilovens kap. 13 (lovbekendtgørelse nr. 568 af 21. maj 2014). Denne tilladelse (placeringstilladelse) sikrer, at anlæggets placering ikke er i konflikt med andre interesser, f.eks. fiskeriinteresser, sejlruter, militære øvelsespladser, havvindmøller og fritidsinteresser. Lovens kapitel 3 b indeholder regler til sikring af overholdelse af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne, herunder krav om, at der skal foretages en forudgående vurdering af, om ønskede tilladelser til fiskeri og opdrætsaktiviteter kan påvirke internationale naturbeskyttelsesområder, forinden tilladelse kan meddeles. Der kan fastsættes vilkår for placeringstilladelsen, herunder om tidsbegrænsning, prøveudtagning og sikkerhedsstillelse til dækning af udgifter ved anlæggets ophør. Placeringstilladelsen meddeles af NaturErhvervstyrelsen efter bekendtgørelse nr. 122 af 1. marts 1991 om etablering og drift af havbrug. Det er efter bekendtgørelsens § 3, stk. 2, en betingelse for at imødekomme en ansøgning, at der foreligger en endelig miljøgodkendelse. Placeringstilladelsen gives for 10 år og kan forlænges. Baggrunden for tidsbegrænsningen

er at sikre, at anlægget fjernes, når driften af anlægget ophører. I praksis forlænges tilladelser typisk. Der stilles krav om en sikkerhedsstillelse på 200-300.000 kr., der skal dække myndighedernes eventuelle omkostninger til at fjerne anlægget efter driftens ophør. Tilladelsen skal efter bekendtgørelsens § 4, stk. 3, løbende udnyttes i forsvarligt omfang, hvilket betyder, at der skal drives et aktivt havbrug. Tilladelsen kan inddrages af NaturErhvervstyrelsen, såfremt der ikke drives et aktivt havbrug.

Havbrug er i dag omfattet af to forskellige VVM-regelsæt med hjemmel i henholdsvis havmiljøloven (lovbekendtgørelse nr. 1616 af 10. december 2015) og planloven (lovbekendtgørelse nr. 1529 af 23. november 2016). VVM- og godkendelseskompetencen for havbrug er delt, således at det for havbrug beliggende helt eller delvist længere end 1 sømil fra kysten (listepunkt I 205) er staten ved Miljøstyrelsen, som meddeler miljøgodkendelser, foretager VVM-screening og træffer afgørelse om ikke-VVM-pligt eller VVM-tilladelse. For havbrug beliggende inden for en afstand af 1 sømil fra kysten (listepunkt I 203) er det kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om miljøgodkendelse og VVM-tilladelse. Med lov nr. 425 af 18. maj 2016 om miljøvurdering, der træder i kraft den 16. maj 2017 med tilhørende konsekvensændringer af havmiljøloven, samles VVM-reglerne for alle havbrug i det samme regelsæt. Der foretages ikke ændringer i fordelingen af myndighedskompetencen for havbrug, der således fortsat vil være omfattet af to separate listepunkter i godkendelsesbekendtgørelsen med deraf følgende adskilt myndighedskompetence.

3.1.5. Muslingeopdræt

Et muslingeopdræt skal have tilladelse til etableringen efter fiskeriloven og bekendtgørelse nr. 914 af 22. august 2011 om opdræt af muslinger m.m. i vandsøjlen. I tilladelsen, som udstedes af NaturErhvervstyrelsen, stilles en række vilkår, herunder eventuelt om udtagning af prøver for egenkontrol for undersøgelse af bundfaunaen og sedimentet under og omkring anlæggene. Ansøgeren skal, inden anlægget tages i brug, udstede en bankgaranti til dækning af myndighedernes eventuelle omkostninger til at fjerne anlægget ved driftens ophør eller ved inddragelse af tilladelsen. Bankgarantiens størrelse er typisk 50.000-100.000 kr. Efter bekendtgørelsen lægges vægt på, om anlæggets placering er hensigtsmæssig i forhold til andre aktiviteter og forhold i området, eller om andre forhold kan have en negativ indflydelse på mulighederne for opdræt. Det indebærer, at anlæggets placering vurderes i forhold til rekreativ sejlads, vindmølleparker, sejlruter, fiskerier, naturinteresser og lign.

Tilladelsen bortfalder efter 1 år, hvis den ikke er udnyttet, jf. bekendtgørelsens § 10. I praksis gives en forhåndstilladelse, således at den endelige tilladelse først gives, når der er stillet bankgaranti. Ansøgeren kan vente med at stille bankgaranti, indtil øvrige nødvendige tilladelser er indhentet, således at fristen for at udnytte tilladelsen først løber fra det tidspunkt, hvor øvrige tilladelser er givet. En tilladelse til overdragelse vil være betinget af, at anlægget er i almindelig drift, og at den hidtidige indehaver af tilladelsen kan dokumentere produktion i de seneste 2 år. Bestemmelsen udelukker ikke, at den daglige drift af anlægget varetages af tredjemand, men indehaveren af tilladelsen vil bære ansvaret for, at vilkårene i tilladelsen overholdes. Tilladelsen gives for en periode på 10 år og kan forlænges. I praksis forlænges tilladelser typisk. I forbindelse med forlængelse kan det vurderes, om størrelsen af bankgarantien fortsat er tilstrækkelig i lyset af inflationsudviklingen.

I tilladelsen fastsættes krav om blandt andet opdrætsområdets maksimale størrelse, anlæggets forankring og afmærkning, samt særskilte anlægs indbyrdes afstand. Den maksimale størrelse af et muslinge anlæg er almindeligvis begrænset til 250 x 750 meter, men der er ikke noget til hinder for, at der etableres flere muslinge anlæg i det samme område, hvis de anlægges med mindst 150 meters indbyrdes afstand.

Muslingeopdræt foregår almindeligvis uden tilførsel af foder og er dermed at betragte som ekstensivt akvakulturproduktion, som ikke er omfattet af krav om VVM-vurdering efter VVM-direktivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (kodifikation) som senest ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/52/EU om ændring af direktiv 2011/92/EU vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet).

Der høstes i dag både vildtlevende og opdrættede muslinger til konsum fra danske havområder. Høst af muslinger til konsum reguleres efter forordning nr. 853/2004 om særlige hygiejnebestemmelser for animalske fødevarer, forordning nr. 854/2004 om særlige bestemmelser for tilrettelæggelsen af den offentlige kontrol med animalske produkter til konsum og forordning nr. 2073/2005 om mikrobiologiske kriterier for fødevarer. Forordningerne suppleres af bekendtgørelse nr. 978 af 26. august 2015 om muslinger m.m. (muslinge bekendtgørelsen). Forordningerne og bekendtgørelsen har til formål at sikre, at de høstede muslinger opfylder kravene til fødevarerhygiejne efter fødevarerlovgivningen.

Høst af muslinger til konsum må i udgangspunktet alene ske i de produktionsområder og opdrætsanlæg, som Fødevarestyrelsen har udpeget, og som specifikt er åbnet for høst af Fødevarestyrelsen. For at klassificere et produktionsområde med henblik på høst af muslinger skal der udarbejdes et såkaldt "sanitary survey", som har til formål at vurdere og undersøge sandsynlige kilder til forurening i produktionsområdet, samt udarbejdes et program for prøveudtagning. Muslinge bekendtgørelsen stiller krav til udtagning af vandprøver til analyse for forekomst af giftige alger og til udtagning af prøver af levende muslinger til analyse for algegifte. Der skal tillige tages prøver af levende muslinger til analyse for mikrobiologiske og kemiske forureninger. Fødevarestyrelsen kan lukke produktionsområder, indtil der foreligger prøveanalyser med tilfredsstillende resultater. Fødevarestyrelsens udpegning af muslingeområder har naturligt været betinget af, hvor der fandtes kommercielle interesser for muslingefiskeri eller muslingeopdræt.

Muslinger, der ikke anvendes til konsum, skal anvendes eller bortskaffes efter forordningerne om animalske biprodukter, nr. 1069/2009 og nr. 142/2011. Forudsat, at bestemmelserne i forordningerne om animalske biprodukter er opfyldt, kan muslinger bl.a. forarbejdes til foder. Derudover skal muslinger, der anvendes til foder, leve op til kravene i den øvrige lovgivning om foder, hvilket bl.a. betyder, at de skal overholde grænseværdier for indhold af uønskede stoffer m.v. (bl.a. tungmetaller og dioxin samt algetoksiner).

Muslingeskaller, hvor blødt væv og kød er fjernet, er ikke omfattet af forordningerne om animalske biprodukter. Disse muslingeskaller kan anvendes til fremstilling af foder, hvilket er omfattet af foderlovgivningen, men kan også anvendes som underlag på bl.a. ridebaner, veje og stier, samt til drænfiltermateriale mv. Muslinger, der ikke finder anvendelse til de nævnte formål skal håndteres efter reglerne i affaldslovgivningen. I henhold til affaldsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1309 af 18. december 2012) skal

affaldsproducerende virksomheder sikre, at væsentlige dele af deres kildesorterede erhvervsaffald egnet til materialenyttiggørelse bliver materialenyttiggjort. Dette kan blandt andet sikres via ovennævnte anvendelsesmuligheder. Hvis materialenyttiggørelse ikke er muligt, kan muslingerne behandles på anden vis i overensstemmelse med affaldsbekendtgørelsens bestemmelser.

3.1.6. Tangdyrkning

Dyrkning af tang kræver en tilladelse efter kystbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 15 af 8. januar 2016). Kystdirektoratet er, jf. kystbeskyttelsesloven, myndighed for etablering af tanganlæg og kan udstede tilladelser efter en forudgående vurdering af, om der skal udarbejdes en konsekvensvurdering i henhold til bekendtgørelse nr. 896 af 21. juni 2016 om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår kystbeskyttelsesforanstaltninger samt etablering og udvidelse af visse anlæg på søterritoriet. Det skal samtidig afgøres, om tanganlægget kræver VVM-redegørelse i henhold til bekendtgørelse om miljømæssig vurdering af visse anlæg og foranstaltninger på søterritoriet (bekendtgørelse nr. 895 af 21. juni 2016). I forbindelse med etablering af et privat tanganlæg vil der kunne stilles krav om sikkerhedsstillelse i størrelsesordenen 50.000-200.000 kr. til dækning af myndighedens eventuelle omkostninger til at fjerne anlægget. Tilladelserne er typisk tidsbegrænsede, men kan forlænges. I tilladelserne kan fastsættes krav om egenkontrol. En tilladelse til etablering af et tanganlæg kan ikke overdrages til andre uden Kystdirektoratets tilladelse.

Dyrkning af tang, især sukkertang, er forholdsvis nyt i Danmark, og der foregår ikke i dag produktion eller høst af tang til kommerciel udnyttelse i danske farvande i stor skala. Tang vil muligvis kunne finde anvendelse til konsum, foder eller helseprodukter. Hvis en produceret mængde tang ikke umiddelbart kan anvendes, vil den være omfattet af affaldsbekendtgørelsen, ligesom det er beskrevet for muslinger ovenfor.

3.2. Miljø- og Fødevarerministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Som det fremgår af afsnit 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3 og 3.1.4, skal godkendelsesmyndigheden ved behandling af ansøgninger om miljøgodkendelse af havbrug tage hensyn til, at de miljømål der er fastlagt efter lovgivningen om vandplanlægning og havstrategi, ikke forhindres opnået. Der skal endvidere foretages en vurdering af ansøgningens evt. påvirkning af et Natura 2000-område og beskyttede arter. Som nævnt i afsnit 3.1.1, er der kun ganske få områder, hvor der efter denne lovgivning kan tillades en øget udledning af kvælstof og fosfor. Ved at skabe hjemmel i miljøbeskyttelsesloven til at stille vilkår om kompenserende marine virkemidler for havbrug, åbnes mulighed for at godkende havbrug med vilkår om kompenserende marine virkemidler i kystvande og havområder, hvor en ansøgning om placering af et havbrug ellers måtte afslås under henvisning til lovgivningen om vandplanlægning eller havstrategiloven.

Miljøbeskyttelsesloven indeholder hjemmel til, at der i en miljøgodkendelse kan stilles vilkår om, at en virksomhed begrænser eller renser en udledning ved kilden. For et havbrugs vedkommende ville det betyde, at udledningen fra havbruget skulle renses, hvilket ikke er teknologisk muligt, når fiskene opdrættes i åbne netbure. Et kompenserende marint virkemiddel renser ikke en udledning fra selve havbruget, men fjerner i stedet en tilsvarende mængde næringsstoffer fra det eller de kystvande og havområder, hvortil der sker en udledning eller tilstrømning fra havbruget. Natur- og

Miljøklagenævnet har tidligere i en afgørelse (NMK 10-00807 og NMK-34-00371) ophævet en miljøgodkendelse og VVM-tilladelse til etablering af et havbrug med tilhørende kompenserende muslingeopdræt og tangelæg blandt andet med den begrundelse, at de kompenserende marine virkemidler i den konkrete sag ikke kunne betragtes som en forureningsbegrænsende foranstaltning, da muslingeopdræt og tangelæg ikke havde en effekt i forhold til den konkrete udledning fra havbruget. Miljø- og Fødevarerministeriet har på den baggrund vurderet, at kompenserende marine virkemidler generelt ikke kan anses som forureningsbegrænsende foranstaltninger i miljøbeskyttelseslovens forstand i forbindelse med godkendelse af havbrug, fordi virkemidlerne ikke fjerner forureningen ved kilden.

Det foreslås derfor, at der i miljøbeskyttelseslovens § 35 indsættes en ny bestemmelse, som giver miljø- og fødevarerministeren bemyndigelse til at fastsætte regler, således at der ved godkendelse af nye havbrug eller ved udvidelse eller ændring af eksisterende havbrug kan fastsættes vilkår om etablering og drift af kompenserende marine virkemidler. Vilkåret skal kunne stilles for havbrug, der etableres efter ikrafttrædelse af en bekendtgørelse, der vil blive udstedt med hjemmel i den foreslåede § 35, stk. 3. Vilkåret vil desuden kunne stilles overfor eksisterende havbrug, der, efter bekendtgørelsens ikrafttræden, ønsker at ændre eller udvide produktionen i et sådan omfang, at der efter miljøbeskyttelsesloven er tale om en ændring, som skal godkendes efter miljøbeskyttelsesloven og regler udstedt i medfør heraf. Vilkår om kompenserende marine virkemidler vil her kunne bruges i forhold til den merudledning af næringsstoffer, som ændringen eller udvidelsen medfører. Vilkår om kompenserende marine virkemidler skal kunne pålægges de nævnte havbrug, hvis deres udledning indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et kystvand, for hvilket det fastsatte miljømål er opfyldt, og hvor havbruget uden kompenserende marine virkemidler ville forringe kystvandets tilstand. Vilkåret skal desuden kunne pålægges de nævnte havbrug, hvis deres udledning indebærer direkte eller indirekte påvirkning af et kystvand, hvor miljømålet ikke er opfyldt, og hvor havbrugets udledning ellers ville medføre en forringelse af kystvandets tilstand og hindre opfyldelse af det fastlagte miljømål. Endelig skal vilkåret kunne pålægges de nævnte havbrug, hvis de udleder i havområder, hvor der af hensyn til opfyldelse af miljømålene jf. havstrategiloven ikke er mulighed for en merudledning af fosfor og kvælstof.

Det er hensigten, at bekendtgørelsen, der vil blive udstedt med hjemmel i den foreslåede § 35, stk. 3, skal fastlægge, hvilke kompenserende marine virkemidler, der kan anvendes, og det vil kun være de marine virkemidler, der fremgår af bekendtgørelsen, der vil kunne stilles vilkår om i forbindelse med miljøgodkendelsen. I første omgang forventes muslingeopdræt og tangdyrkning at blive optaget i bekendtgørelsen som kompenserende marine virkemidler (jf. afsnit 2.3), men bemyndigelsen i den foreslåede § 35, stk. 3, giver mulighed for, at der på længere sigt kan tilføjes andre virkemidler. For at kunne optage et kompenserende marint virkemiddel i bekendtgørelsen skal der være en dokumenteret effekt af virkemidlet til at fjerne kvælstof og/eller fosfor, og denne effekt skal kunne kontrolleres ved en kombination af egenkontrol og tilsyn. Samtidig skal virkemidlets eventuelle negative miljøeffekter være tilstrækkeligt belyst. En teoretisk sandsynliggørelse af virkemidlets effekter og kontrollerbarhed vil ikke være tilstrækkelig til, at virkemidlet vil kunne optages i bekendtgørelsen. For at kunne vurdere et nyt virkemiddels anvendelighed skal det være afprøvet i praksis i stor skala og med fyldestgørende dokumentation.

Der skal desuden i bekendtgørelsen opstilles retningslinjer, der kan sikre, at egenkontrol og tilsyn kan dokumentere en tilstrækkelig fjernelse af næringsstoffer i forhold til

havbrugets udledning, sådan at udledningen fra havbruget samlet set ikke overstiger den, der tillades i miljøgodkendelsen. Tilsynsmyndigheden vil i henhold til tilsynsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 518 af 27. maj 2016 om miljøtilsyn) skulle føre tilsyn med, at de vilkår om kompenserende marine virkemidler, der er stillet i godkendelsen af havbruget, er overholdt. Der kan føres fysiske såvel som administrative tilsyn. Overtrædelse af vilkår i godkendelsen vil kunne håndhæves af tilsynsmyndigheden i henhold til gældende regler.

Efter miljøbeskyttelseslovens § 41 kan der gives listevirksomheder påbud om at nedbringe forureningen. Dette er helt sædvanlig fremgangsmåde, hvis der er behov for at justere godkendelsen. Dette gælder alle typer af listevirksomheder og dermed også havbrug. For havbrug, der bliver godkendt med vilkår om kompenserende marine virkemidler, finder lovens § 41 dog alene anvendelse for forureningen fra selve havbruget, såsom for havbrugets udledning af næringsstoffer, organisk stof og hjælpestoffer. Som nævnt nedbringer kompenserende marine virkemidler ikke forureningen fra selve havbruget, men fjerner næringsstoffer i det vandmiljø, som havbruget udleder til. Da ordlyden i den allerede gældende bestemmelse ikke kan udstrækkes til også at gælde for vilkår om kompenserende marine virkemidler, foreslås det, at der som nyt stk. 4 i § 41 indsættes en bestemmelse, der giver tilsynsmyndigheden hjemmel til at meddele påbud for havbrug, der allerede som led i miljøgodkendelsen er pålagt vilkår om kompenserende marine virkemidler. Miljø- og fødevarerministeren fastsætter de nærmere regler om denne påbudsadgang. Det forventes, at der vil blive fastsat nærmere regler om, at tilsynsmyndigheden ved påbud kan justere omfanget af de kompenserende marine virkemidler, hvis der fremkommer nye oplysninger om de marine virkemidlers virkning.

Som nævnt i afsnit 3.1.4. kan tilsynsmyndigheden efter miljøbeskyttelseslovens § 41 a, stk. 1, i de første otte år efter en godkendelse er meddelt til en listevirksomhed, ikke meddele påbud eller forbud efter § 41 (otte års retsbeskyttelse). Efter lovens § 41 a, stk. 2, skal tilsynsmyndigheden dog i retsbeskyttelsesperioden tage godkendelsen op til revurdering og om nødvendigt meddele påbud eller forbud i de i bestemmelsen nævnte særlige tilfælde. Ordlyden af den gældende § 41 a, stk. 2, kan ikke udstrækkes til at omfatte de kompenserende marine virkemidler. I tilfælde af, at der fremkommer nye oplysninger om de marine virkemidlers virkning, vil tilsynsmyndigheden derfor ikke efter den gældende bestemmelse, i retsbeskyttelsesperioden skulle tage godkendelsen op til revurdering og om nødvendigt meddele påbud eller forbud efter § 41 om de kompenserende marine virkemidler. I overensstemmelse med den almindelige ordning for listevirksomheder foreslås det derfor, at der i § 41 a, stk. 2, indsættes et nyt nr. 8, således at tilsynsmyndigheden også inden for retsbeskyttelsesperioden om nødvendigt skal meddele påbud efter § 41, hvis der fremkommer nye oplysninger om virkningen af de kompenserende marine virkemidler. De almindelige forvaltningsretlige principper, herunder proportionalitetsprincippet skal iagttages ved administration af bestemmelsen.

Lovens § 41 b gælder generelt for listevirksomheder, og vil som konsekvens af den foreslåede nye § 41, stk. 4, efter sin ordlyd også gælde for havbrug, der er godkendt med vilkår om kompenserende marine virkemidler.

De foreslåede bestemmelser giver kun mulighed for at meddele påbud om kompenserende marine virkemidler for havbrug, der ved miljøgodkendelsen har fået fastlagt vilkår om at etablere og drive kompenserende marine virkemidler. Der er ikke hjemmel til at meddele påbud om at etablere og drive kompenserende marine virkemidler for havbrug, der har en

miljøgodkendelse uden sådanne vilkår. Dette gælder også i forbindelse med en revurdering efter den otteårige retsbeskyttelse.

Når der i en miljøgodkendelse stilles vilkår om kompenserende muslingeopdræt og/eller tangproduktion, vil det være en forudsætning, at ansøgeren indhenter en tilladelse til etablering af disse anlæg hos NaturErhvervstyrelsen eller Kystdirektoratet, jf. nærmere afsnit 3.1.5 og 3.1.6. Der ændres således med dette lovforslag ikke i, at reguleringen af selve muslingeopdrættet eller tanganlægget alene sker med hjemmel i de nævnte love og ikke efter miljøbeskyttelsesloven. De nævnte myndigheder vil også have tilsynspligten med placering og drift af anlæggene i forhold til de udstedte tilladelser. Det kan blive nødvendigt at etablere flere særskilte anlæg for at overholde den maksimale størrelse af det enkelte anlæg. Tilladelse til muslinge anlæg gives for en periode på 10 år. Det vil blive overvejet, om der er grundlag for at ændre denne tidsbegrænsning.

Muslinger, der er opdrættet i et kompensationsanlæg, vil kunne anvendes til konsum, jf. afsnit 3.1.5, men dette forventes ikke at blive den primære afsætningsmulighed grundet deres forventelige forholdsvis ringe størrelse og kvalitet. Det vil være muligt at udpege nye produktionsområder til høst af muslinger til konsum. Det vil i givet fald være Fødevarestyrelsen, der skal udpege disse. I henhold til muslinge bekendtgørelsens § 3, stk. 2, må der ikke foretages høst af muslinger m.m. på eller i nærheden af dumpning- og klapningsområder, spildevandsudledninger samt i havneområder, marinaer og lignende forureningskilder, der kan forårsage en forringelse af den hygiejniske og sundhedsmæssige kvalitet af muslinger m.m.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vil ikke i sig selv medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige, da der er tale om bemyndigelser. Det vurderes på nuværende tidspunkt, at muslingeopdræt er det marine virkemiddel, som vil være mest anvendeligt og rentabelt som kompenserende virkemiddel i forbindelse med havbrugsdrift, og som der derfor primært vil være interesse for. Ved en udmøntning af bemyndigelserne vurderer Miljø- og Fødevarerministeriet, at sagsbehandling i forbindelse med miljøgodkendelser af havbrug med tilknyttede kompenserende marine virkemidler vil forøges i forhold til miljøgodkendelse af havbrug alene. Godkendelse af et havbrug med tilknyttede kompenserende marine virkemidler kræver en miljøgodkendelse, der indeholder særskilte vilkår om fjernelse af næringsstoffer ved hjælp af høst af muslinger og/eller tang. Efterfølgende tilsyn vil samtidig blive mere omfattende. Desuden forudsætter etablering af opdrætsanlæg til muslinger, at NaturErhvervstyrelsen meddeler tilladelse til etablering, udnyttelse og drift, og etablering af tanganlæg forudsætter, at der meddeles tilladelse fra Kystdirektoratet. Der vil dermed skulle behandles flere af disse ansøgninger. Det vurderes, at der vil indkomme ca. 1 ansøgning om året fra 2017. Hver ansøgning om miljøgodkendelse forventes at blive ledsaget af 2 ansøgninger om placeringstilladelse (ét havbrug + ét muslinge anlæg). Sagsbehandlingen forventes forøget, svarende til en merudgift på ca. 0,4 mio. kr. årligt for staten, hvilket vurderes at kunne gennemføres indenfor den nuværende ramme.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Ved hjælp af kompenserende marine virkemidler, såsom muslingeopdræt, vil en havbrugsvirksomhed kunne etablere eller udvide produktionen på lokaliteter, hvor der ellers ikke kunne tillades en merudledning af næringsstoffer på grund af vandområdeplanerne eller opnåelse af miljømålet om god miljøtilstand efter havstrategiloven, forudsat at det i øvrigt ikke vil være i strid med habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet. Havbruget vil dermed kunne opnå forøget produktion. Værdien af denne produktionsforøgelse vil delvist blive reduceret af udgifterne forbundet med etablering og drift af kompenserende marine virkemidler. Drift af et havbrug med tilknyttet kompenserende marine virkemidler vil ligeledes blive pålagt udvidede krav om egenkontrol til dokumentation for den fjernede mængde næringsstoffer.

Den væsentligste udgift i forbindelse med kompenserende marine virkemidler vil være etablering, herunder beregning af effekter, og drift af anlæggene. I en rapport fra Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, fra 2016 om marine virkemidler anslås det på baggrund af to storskalaforsøg, at de budgetøkonomiske omkostninger til at fjerne 1 kg kvælstof ved hjælp af kompensationsopdræt af muslinger er ca. 70-97 kr./kg kvælstof (investering, løn m.v.). Omkostningerne vil afhænge af anlæggets beliggenhed og vil kunne variere betragteligt fra år til år som følge af vejrlig mm. Et havbrug med en produktion på 2.200 tons/år fisk vil ud fra ovenstående estimat have omkostninger på ca. 7-9,7 mio. kr./år, og muslingeopdrættet vil dække et areal på ca. 111 ha, hvis der forudsættes 100 % kompensation for den udledte kvælstof (ca. 100 tons/år). En fuld kompensation for kvælstofudledningen fra et havbrug vil kun give en delvis kompensation for fosforudledningen, idet mængden af kvælstof i forhold til fosfor er højere i muslinger end i udledningen fra et havbrug. Skal der kompenseres fuldt ud for fosforudledningen, vil det derfor medføre en betydelig 'overkompensation' for kvælstofudledningen. Afhængigt af havbrugets placering vil der formentlig kun skulle kompenseres delvist for udledningen af kvælstof og fosfor, hvorved omkostningerne bliver reduceret forholdsmæssigt. Det er vanskeligt at vurdere, hvor stor en kompensationsgrad, der vil være praktisk mulig og rentabel for et havbrug, da dette vil afhænge af havbrugets størrelse, beliggenhed m.v. En fuld kompensation for de udledte næringsstoffer vil dog næppe være realiserbar. Dette gælder i særdeleshed, hvis der ønskes kompenseres fuldt ud for den udledte fosfor. De budgetøkonomiske omkostninger til at fjerne 1 kg kvælstof ved hjælp af tangdyrkning er i ovennævnte rapport beregnet til 2.106-5.825 kr./kg kvælstof. Disse omkostninger må forventes at skulle reduceres førend det kan blive rentabelt at kompensere væsentligt for næringsstofudledningen fra et havbrug ved hjælp af tangdyrkning. Omkostningerne forbundet med fuld kompensation for kvælstofudledningen fra et havbrug ved hjælp af tangdyrkning alene er derfor ikke estimeret yderligere.

Ved produktion af muslinger til kompensationsopdræt er det nødvendigt at målrette produktionen med fokus på at producere og høste en så stor biomasse som muligt. Denne produktionsform fører typisk til små, tyndskallede muslinger, som har en ringe værdi på konsummarkedet. Den primære anvendelse af kompensationsmuslinger må dermed forventes at være forarbejdning af muslingerne til foder. Dette kræver, at muslingerne kan anvendes til foder efter bestemmelserne i forordningerne om animalske biprodukter og den øvrige foderlovgivning. Det må forventes, at der ikke vil være nogen væsentlig indtægt forbundet med afsætning af kompensationsmuslinger, med mindre der etableres et nyt marked for disse. Rentabiliteten af kompensationsopdræt af muslinger vil dermed være betinget af, at udgifterne til muslingeopdræt opvejes af indtægten fra den forøgede

fiskeproduktion. I forbindelse med en placeringstilladelse til muslingeopdræt stilles der vilkår om bankgaranti på 50-100.000 kr., jf. afsnit 3.1.5.

En ansøgning om miljøgodkendelse vil blive mere omfattende, hvis produktionen betinges af, at der samtidigt drives kompenserende marine virkemidler, idet ansøgningen samlet set bliver mere kompleks. Dette vil medføre øgede administrative udgifter til tilvejebringelse af ansøgningsmaterialet, brugerbetaling til godkendelsesmyndigheden (jf. bekendtgørelse nr. 515 af 27. maj 2016 om brugerbetaling for godkendelse m.v. og tilsyn efter lov om miljøbeskyttelse og lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug), og formodentlig øgede udgifter til konsulentbistand. Der skal samtidig søges om placering af muslinge- og/eller tunganlæg. Drift af et sådant havbrug vil ligeledes blive pålagt udvidede krav om egenkontrol til dokumentation for den fjernede mængde næringsstoffer.

Lovforslaget har været forelagt Erhvervsstyrelsens Team Effektiv Regulering (TER). TER vurderer, at lovforslaget medfører administrative konsekvenser under 4 mio. kr. årligt. De bliver derfor ikke kvantificeret yderligere.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Der er ingen administrative konsekvenser for borgerne.

7. Miljømæssige konsekvenser

Den generelle situation i Danmark er, at der er opgjort et behov for at reducere udledningen af kvælstof og fosfor for at kunne leve op til forpligtelserne i vandrammedirektivet, havstrategidirektivet og fuglebeskyttelses- og habitatdirektiverne, og de miljømål og indsatsbehov, der er fastsat på baggrund af lov om vandplanlægning. Med kompenserende marine virkemidler fjernes en mængde næringsstoffer fra det eller de kystvande og havområder, hvortil der sker en direkte eller indirekte udledning fra havbruget.

Det vurderes på nuværende tidspunkt, at muslingeopdræt er det marine virkemiddel, som vil være mest anvendeligt og rentabelt som kompenserende virkemiddel i forbindelse med havbrugsdrift, og som der derfor primært vil være interesse for. Muslingeopdræt må derfor være det kompenserende marine virkemiddel, som primært kan forventes at få miljøkonsekvenser. De miljømæssige konsekvenser af muslingeopdræt er opsummeret i en rapport fra Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, fra 2016 om marine virkemidler. Det fremgår af rapporten, at der er flere positive miljøeffekter forbundet med opdræt af muslinger. Disse effekter skal dog ses i forhold til miljøpåvirkningen fra et tilsvarende havbrug uden kompensationsopdræt af muslinger. Dvs. de beskrevne positive effekter skal reelt ses som en reduktion af de negative effekter, der ellers ville forekomme. Først og fremmest resulterer muslingeopdræt i en reduceret mængde planktonalger i vandet. Dette vil medføre øget lysgennemtrængelighed, hvilket vil få positiv betydning for havbundens vegetation (tang og ålegræs). Den reducerede algebiomasse fører samtidig til, at bundfældningen af døde planktonalger formindskes, hvilket ligeledes vil have positiv betydning for bundens dyre- og planteliv. Herudover kan der forekomme en lokal øgning af artsrigdommen af både fastsiddende organismer og fisk, som tiltrækkes af muslinge anlæggets fysiske struktur, der er sammenlignelig med et kunstigt rev. Denne effekt er dog endnu ikke dokumenteret videnskabeligt i forhold til

kompensationsopdræt. Ligeledes kan den ændrede bundfældning under et muslinge anlæg i teorien føre til en øget dannelse af frit kvælstof, N_2 , og dermed en fjernelse af kvælstof fra havmiljøet. Der eksisterer dog endnu ikke dokumentation, der sandsynliggør, at der er en væsentlig gavnlige effekt af muslinge anlæg via dannelse af frit kvælstof.

Et kompenserende marint virkemiddel i form af et muslinge anlæg fjerner først og fremmest opløste næringsstoffer fra havet, og vil kun i begrænset omfang fjerne partikulært organisk stof. Det betyder, at et havbrug, selv hvis næringsstofudledningen kompenseres fuldt ud ved hjælp af muslingeopdræt, stadigvæk vil have en negativ påvirkning på miljøet, idet det vil medføre en udledning af organisk stof samt evt. medicinrester og hjælpestoffer.

Muslinge anlæg i den størrelse, der er nødvendig for at kunne finde anvendelse som kompenserende marint virkemiddel, vil også, jf. ovennævnte DCE-rapport, i sig selv have nogle negative effekter på miljøet. I muslinge anlæggenes umiddelbare nærhed vil der bundfældes organisk stof (muslingefækalier) med risiko for lokal påvirkning i form af forøget iltforbrug og følgende iltsvind i havbunden. Øget bundfældning kan som nævnt øge dannelsen af frit kvælstof under et muslinge anlæg, men bliver bundfældningen for omfangsrig, vil denne proces kunne hæmmes pga. sulfiddannelse. Herudover vil der umiddelbart under muslinge anlæg forekomme skygning, som kan have en lokal negativ påvirkning på bundens vegetation. Denne negative effekt vil dog være begrænset både i omfang og udbredelse og opvejes af en tilsvarende positiv effekt i form af en forøget lysgennemtrængelighed i vandet omkring muslinge anlægget.

Anlæg til muslingeopdræt beslaglægger relativt store havarealer og kan være til gene for andre brugere af havet, f.eks. sejlere og fiskere. Hvis der skal kompenseres for en årlig udledning af 100 tons kvælstof fra et havbrug (svarende til en produktion på ca. 2.200 tons fisk), vil produktionen af muslinger optage et areal på minimum ca. 111 ha. Selve havbrugsområdet, hvor fiskene produceres, vil typisk optage et areal på ca. 25 ha. Muslinge anlæggen vil være synlige indenfor en afstand af ca. 0,5-1 km og vil kunne anses som en forringelse af landskabelige værdier. Selve høsten af muslinger opdrættet som compensation har ikke miljømæssige konsekvenser, idet opdrættet sker på liner eller lignende, der løftes op af vandet, når muslingerne høstes.

De miljømæssige konsekvenser af tangdyrkning er også beskrevet i ovennævnte DCE-rapport. Heraf fremgår det bl.a. at tangle anlæg kan modvirke miljøpåvirkningerne fra et havbrug på tilsvarende måde som muslingeopdræt for så vidt angår fjernelse af næringsstoffer, øget lysgennemtrængelighed og potentiel øget artsrigdom omkring anlæggen. Herudover kan dyrkningsanlæg med tang have negative påvirkninger ved at skygge for naturlig bundvegetation i området, og de bør derfor anlægges i områder med større dybder end den naturlige vegetations maksimale dybdegrænse i området. Ligeledes vil løsreven tang kunne synke til bunds og potentielt føre til lokalt ophobning af materiale og følgende iltsvind under anlæggen. Tangle anlæg vil på grund af deres store arealmæssige udbredelse kunne opfattes som en forringelse af landskabelige værdier. Fjernelse af en given mængde kvælstof ved hjælp af tangdyrkning vil beslaglægge et havområde, der er ca. 10-20 fold større, end det areal et muslinge anlæg med en tilsvarende kvælstoffjernelse vil beslaglægge.

8. Forholdet til EU-retten og internationale forpligtelser

Forslaget implementerer ikke EU-regler. Med lovforslaget skabes hjemmel til, at der kan fastsættes vilkår om kompenserende marine virkemidler ved miljøgodkendelse af havbrug. Vilkår kan fastsættes, hvis der ikke i det område, hvor havbruget ønskes etableret eller udvidet, kan tillades en merudledning af næringsstoffer i henhold til lov om vandplanlægning og lov om havstrategi. Disse love gennemfører Danmarks forpligtelser i henhold til vandrammedirektivet og havstrategidirektivet. Efter vandrammedirektivet er Danmark forpligtet til at opnå målene god økologisk og kemisk tilstand i bl.a. kystvandene. Efter havstrategidirektivet er Danmark forpligtet til at nå målet om god miljøtilstand i havene i 2020.

9. Hørte myndigheder, organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den ... til den ... været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

De Økonomiske Råd, AutoBranchen Danmark, Aarhus Universitet, Dansk Miljøteknologi, Danske Maskinstationer og Entreprenører, Danske Regioner, Danske Træindustrier, DS Håndværk & Industri, FORCE Technology, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Foreningen af Vandværker i Danmark, Kommunalteknisk Chefforening, Dansk Miljøteknologi, Orbicon, Rambøll Danmark, Advokatsamfundet, Akademiet for de Tekniske Videnskaber, Akadimirådet, Altox A/S, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Asfaltindustrien, Benzinformandernes Fælles Repræsentation, Biologforbundet, Brancheforeningen for Biogas, Brancheforeningen for Decentral Kraftvarme, Brancheforeningen for Genanvendelse af Organiske Restprodukter til Jordbrugsformål, Bryggeriforeningen, Bygge- Anlægs- og Trækartellet, Byggesocietetet, Bæredygtigt Landbrug, COOP Danmark A/S, Campingrådet, Centralorganisationen af industriansatte i Danmark (CO - Industri), Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU), Cowi, DAKOFA, DAKOFO, DANAK, DANVA, DASU (Dansk Automobil Sports Union), DCA - Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, DELTA, DHI, DS Håndværk & Industri, DTU, Danmarks Farve- og Limindustri, Danmarks Fiskeindustri- og Eksportforening, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Idrætsforbund, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Rederiforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danmarks Vindmølleforening, Dansk Affaldsforening, Dansk Akvakultur, Dansk Amatørfiskerforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Autogenbrug, Dansk Bilbrancheråd, Dansk Byggeri, Dansk Energi, Dansk Energi Brancheforening (DGB), Dansk Erhverv, Dansk Erhvervsfremme, Dansk Fjernvarme, Dansk Fritidsfiskerforbund, Dansk Gartneri, Dansk Gasteknisk Center, Dansk Industri, Dansk Metal, Dansk Mode og Textil, Dansk Miljøteknologi, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Pelsdyravlerforening, Dansk Sejlunion, Dansk Skovforening, Dansk Standard, Dansk Transport og Logistik (DTL), Danske Advokater, Danske Havne, Danske Krematoriernes Landforening, Danske Maritime, Danske Mejeriers Fællesorganisation, Danske Olieberedskaber (FDO), Danske Råstoffer (Dansk Byggeri), Danske Svineproducenter, De Danske Skytteforeninger, De Samvirkende Købmænd i Danmark, Den Danske Dyrlægeforening, Den Danske Landinspektørforening, Det danske fjerkræraad, Det Økologiske Råd, Ekokem A/S, Endelavegruppen. Endelave Hav- og dambrug – Nej tak, Energi og olie forum, Eurofins, Eurolab Danmark, Fagligt Fælles Forbund 3F, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Forbrugerrådet, Foreningen Dansk Møbelindustri, Foreningen Danske Kraftvarmeværker, Foreningen af

Bioteknologiske Industrier i Danmark, Foreningen af Danske Revisorer, Foreningen af Danske Varmforzinkere, Foreningen af Forlystelsesparker i Danmark, Foreningen af Lystbådehavne i Danmark, Foreningen af Registrerede Revisorer (fusioneret til FSR), Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Foreningen af Skibs- og bådebyggere i Danmark, Foreningen af Smede- og Maskinvirksomheder i Danmark (SMD), Foreningen af Vandværker i Danmark (FVD), Foreningen af danske brøndborere, Foreningen af miljø, plan og naturmedarbejdere i det offentlige (Envina), Foreningen af speciallæger (ex. Embedslægeforeningen), Foreningen af statsautoriserede revisorer, Foreningen Muslingeerhvervet, Friluftsrådet, Fyrværkeribrancheforening, GTS (Godkendt Teknologisk Service), Genvindingsindustrien, Glasindustrien (GI), Grafisk Arbejdsgiverforening, Green Network, Greenpeace, Danmark, HK-Kommunal Miljøudvalg, Horesta, Håndværksrådet, Ingeniørforeningen i Danmark, International Transport Danmark (ITD), KL (kommunernes landsforening), Kalk- & Teglværksforeningen af 1893, Københavns Universitet, Landbrug & Fødevarer, Landsforeningen Praktisk Økologi, Landsforeningen af danske mælkeproducenter, Landsorganisationen i Danmark (LO), Lægemedelindustriforeningen, Marine Ingredients Denmark, Mærsk Olie og Gas A/S, NOAH, Nordsøenheden, Novo Nordisk, Oil Gas Denmark, Plastindustrien i Danmark, SPT - brancheforeningen for sæbe, parfume og teknisk/kemiske artikler, Spildevandsteknisk forening, SEGES, Syddansk Universitet, Teknologirådet, Teknologisk Institut, Visit Denmark, WWF Verdensnaturfonden, Økologisk Landsforening.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindre udgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner (Eksklusiv den økonomiske virkning af de administrative konsekvenser)		
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner		Ca. 0,4 mio. kr. årligt fra 2017 for staten.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet (Eksklusiv den økonomiske virkning af de administrative konsekvenser)	Mulighed for at forøge indtjeningen som følge af den øgede havbrugsproduktion. Evt. indtægt fra salg af muslinger som forarbejdes til foder.	De budgetøkonomiske omkostninger til at fjerne kvælstof ved muslingeopdræt er ca. 7,0-9,7 mio. kr. pr. 100 tons kvælstof (investering, løn mv.). Sikkerhedsstillelse på 50-100.000 kr. per placeringstilladelser for muslinge anlæg. Øgede krav til egenkontrol.

Administrative konsekvenser for erhvervslivet		Øgede byrder i forbindelse med ansøgning om miljøgodkendelse samt placeringstilladelse(r).
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	<p>De negative effekter af en øget havbrugsproduktion vil delvist kunne blive neutraliseret ved, at kompenserende marine virkemidler medvirker til:</p> <p>Fjernelse af planktonalger og dermed fjernelse af næringsstoffer svarende helt eller delvist til udledningen fra tilknyttet havbrug.</p> <p>Øget lysgennemtrængelighed i vandet.</p> <p>Forbedrede forhold for bunddyr og -planter.</p> <p>Mulig lokal øgning af artsrigdom.</p>	<p>Vækst i havbrugsproduktionen vil som udgangspunkt føre til øget udledning af næringsstoffer og organisk stof med forringet lysgennemtrængelighed i vandet og forringede forhold for bunddyr og -planter til følge.</p> <p>Herudover må forventes en forøget udledning af hjælpestoffer (kobber) samt eventuelle medicinrester.</p> <p>Etablering af kompenserende marine virkemidler vil isoleret set medføre:</p> <p>Beslaglæggelse af havområder.</p> <p>Mulig forringelse af landskabelige værdier.</p> <p>Øget udledning og bundfældning af organisk stof.</p> <p>Lokal påvirkning af bunddyrsamfund.</p>
Forholdet til EU-retten	Forslaget implementerer ikke EU-regler.	
Overimplementering af EU-retlige minimumsforpligtelser	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det foreslås, at der indsættes et nyt stk. 3 i miljøbeskyttelseslovens § 35, således at miljø- og fødevarerministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, at der ved miljøgodkendelse af havbrug kan stilles vilkår om kompenserende marine virkemidler. Ved kompenserende marine virkemidler forstås marine virkemidler, der er placeret i et kyst- eller havområde, som et havbrug påvirker ved dets udledning, og som helt eller delvist kan fjerne næringsstoffer, svarende helt eller delvist til den mængde, der er udledt fra havbruget.

Miljøbeskyttelsesloven indeholder hjemmel til, at der i en miljøgodkendelse bl.a. kan stilles vilkår om, at en virksomhed begrænser eller renser en udledning ved kilden. De vilkår, der på nuværende tidspunkt kan stilles i forbindelse med en miljøgodkendelse, har til formål at nedbringe forureningen fra den virksomhed, som godkendes, og således reducere forureningen ved tiltag, der iværksættes ved kilden til forurening. Kompenserende marine virkemidler reducerer ikke udledningen fra selve havbruget, men fjerner næringsstoffer andetsteds i det marine miljø. Det følger derfor af den afgørelse fra Natur- og Miljøklagenævnet, der er nævnt under de almindelige bemærkninger, at der er behov for en bemyndigelse til at udstede regler, der giver mulighed for at stille vilkår om kompenserende marine virkemidler.

Det forventes, at der i en bekendtgørelse fastsættes regler om vilkår om kompenserende marine virkemidler i forbindelse med miljøgodkendelse af et havbrug, der med sin udledning indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et vandområde, for hvilket det fastsatte miljømål er opfyldt, og hvor udvidelsen eller etableringen af havbruget uden kompenserende marine virkemidler ville forringe vandområdets tilstand. Vilkåret skal desuden kunne fastsættes i tilfælde, hvor et nyetableret eller udvidet havbrug direkte eller indirekte vil påvirke et kystvand, hvor miljømålet ikke er opfyldt, og hvor havbrugets udledning ellers ville medføre en forringelse af vandområdets tilstand og hindre opfyldelse af det fastlagte miljømål. Endelig skal vilkåret kunne fastsættes for havbrug, der etableres eller udvides med udledning i eller til havområder, hvor der ikke af hensyn til opfyldelse af de danske havstrategier kan tillades merudledning af fosfor og/eller kvælstof.

Der vil derimod ikke kunne fastsættes regler om anvendelse af kompenserende marine virkemidler i andre tilfælde, medmindre det sker til opfyldelse af EU-regler.

Om forholdet til habitatdirektivet henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.1.3.

Den foreslåede bemyndigelse til at udstede regler, der giver hjemmel til at fastsætte vilkår om etablering og drift af kompenserende marine virkemidler, åbner mulighed for at godkende havbrug i kystvande og havområder, hvor en ansøgning om placering af et havbrug ellers måtte afslås som følge af lovgivningen om vandplanlægning eller havstrategi. Ved kystvande forstås de vandområder, som Danmarks kystvande er inddelt i efter bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster. Ved havområder forstås kystvande og åbne havområder, som er omfattet af lov om havstrategi.

Formålet med at etablere og drive kompenserende marine virkemidler er at fjerne en mængde næringsstoffer, der helt eller delvist svarer til den udledning af næringsstoffer, havbruget er årsag til. Der skal være mulighed for, at alene en mindre mængde af den kvælstof og/eller fosfor, som et havbrug udleder, fjernes, hvis delvis kompensation er tilstrækkelig. Som det fremgår af de almindelige bemærkninger, vil i første omgang muslingeopdræt og tangdyrkning blive optaget i bekendtgørelsen som kompenserende

marine virkemidler. Tangdyrkning er dog forbundet med væsentligt større omkostninger og arealanvendelse end muslingeopdræt. Det forventes derfor, at opdræt af muslinger på nuværende tidspunkt vil være det marine virkemiddel, der er mest praktisk og økonomisk anvendeligt som kompensation i forbindelse med havbrugsproduktion, og som der derfor primært vil være interesse for. Den foreslåede bemyndigelse rummer mulighed for, at der senere kan åbnes for at anvende andre kompenserende marine virkemidler til fjernelse af kvælstof og fosfor. Herved er ordningen fremtidssikret, således at andre kompenserende marine virkemidler potentielt vil kunne finde anvendelse i forbindelse med havbrugsproduktion under forudsætning af, at det kan dokumenteres, at de har en tilstrækkelig effekt til at fjerne næringsstoffer fra havet, og at denne effekt kan kontrolleres ved bl.a. vilkår om egenkontrol. Disse betingelser for brug af kompenserende marine virkemidler stilles bl.a. under hensyn til, at der skal kunne føres tilsyn med, at havbruget ikke samlet set udleder mere kvælstof og fosfor, end hvad miljøgodkendelsen tillader.

Det forventes for nærværende, at der i bekendtgørelse opstilles regler for, bl.a. hvordan der i miljøgodkendelsen stilles vilkår, som sikrer en tilstrækkelig kompensation for havbrugets samlede udledning af næringsstoffer, sådan at udledningen fra havbruget samlet set ikke overstiger den, der tillades i miljøgodkendelsen. For nærværende forventes fastsat regler, hvorefter der i miljøgodkendelsen stilles vilkår om, hvor stor en nettoudledning af kvælstof og fosfor, havbruget må give anledning til. Ved nettoudledning forstås her bruttoudledningen fra havbruget fratrukket den mængde kvælstof og fosfor, der høstes via kompensationsopdræt af muslinger eller tangdyrkning.

Vilkår for et havbrugs udledning baseres i dag på dets bruttoudledning, dvs. hvor meget kvælstof og fosfor, der tilføres med foderet fratrukket den mængde, der fjernes ved høst af fiskene. Dette kan estimeres forud for produktionen, hvilket forventes præciseret i den kommende bekendtgørelse. Etablering og drift af muslinge- eller tanganlæg er reguleret i gældende lovgivning, og er ikke omfattet af godkendelsesordningen efter miljøbeskyttelsesloven. Reglerne, der forventes fastsat i bekendtgørelsen, skal sikre, at nettoudledningen af kvælstof og fosfor ikke overstiger, hvad der er tilladelse til i miljøgodkendelsen. Dvs. at vilkår om fjernelse af næringsstoffer ved hjælp af kompenserende marine virkemidler bliver integreret i miljøgodkendelsen for havbruget, og der skal stilles vilkår om, at det skal dokumenteres ved egenkontrol, at de kompenserende marine virkemidler (dvs. høst af muslinger eller tang) i løbet af produktionssæsonen (dvs. det pågældende kalenderår) fjerner en tilstrækkelig mængde kvælstof og fosfor i de relevante kystvande og/eller havområder. Lovforslaget ændrer ikke ved de øvrige krav til virksomhedens udledninger eller for reglerne om håndhævelse.

Den foreslåede bemyndigelse rummer også mulighed for at fastsætte andre regler om kompenserende marine virkemidler f.eks. på baggrund af ny viden eller erfaringer, der opnås i forbindelse med drift og etablering af kompenserende marine virkemidler.

Opfiskning af muslinger, tang eller lignende fra naturlige bestande vil ikke kunne betragtes som kompenserende marint virkemiddel og kan ikke indregnes i næringsstoffregnskabet.

Bemyndigelsen til at fastsætte regler om vilkår om kompenserende marine virkemidler vil kun kunne angå miljøgodkendelser til havbrug, der etableres efter bekendtgørelsens ikrafttræden eller for havbrug som efter bekendtgørelsens ikrafttræden ændres eller udvides på en måde, der udløser godkendelsespligt efter reglerne i miljøbeskyttelsesloven og regler udstedt i medfør af loven. Vilkår om kompenserende marine virkemidler vil her

kunne bruges i forhold til den merudledning af næringsstoffer, som ændringen eller udvidelsen medfører. Om regulering af bestående havbrug henvises til bemærkningerne til nr. 2 nedenfor.

Den foreslåede bemyndigelse supplerer § 35, stk. 2, hvorefter ministeren har hjemmel til at udstede nærmere regler om godkendelse af listevirksomhed. Havbrug er listevirksomhed i henhold til listepunkt I 203 og I 205 på bilag 2 i godkendelsesbekendtgørelsen. Godkendelsesbekendtgørelsens bestemmelser om proceduren ved ansøgning om godkendelse vil således også finde anvendelse for havbrug med vilkår om kompenserende marine virkemidler.

Det følger af den gældende bestemmelse i lovens § 110, stk. 3, at der i regler udstedt efter lovens § 35 kan fastsættes regler om straf. Der vil således i bekendtgørelsen udstedt efter den foreslåede bestemmelse kunne fastsættes regler om straf for overtrædelse af bekendtgørelsens bestemmelser.

Til nr. 2

Det foreslås, at der indsættes et nyt *stk. 4* i § 41, der giver tilsynsmyndigheden hjemmel til at meddele påbud om kompenserende marine virkemidler for havbrug, som er godkendt med vilkår herom efter regler udstedt med hjemmel i den foreslåede nye § 35, stk. 3, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Det foreslås samtidig, at miljø- og fødevarerministeren fastsætter nærmere regler om denne påbudsadgang. Påbud kan dermed kun udstedes i overensstemmelse med disse nærmere regler.

Lovens § 41, stk. 1, vedrører påbud til listevirksomheder, men vedrører efter sin ordlyd alene påbud om nedbringelse af forurening. Kompenserende marine virkemidler nedbringer, som det fremgår af afsnit 2.3., ikke forurening ved kilden, men virker ved at fjerne en mængde næringsstoffer fra det eller de kystvande og havområder, hvortil der sker en udledning eller tilstrømning af næringsstoffer fra havbruget.

For havbrug, der godkendes med vilkår om kompenserende marine virkemidler, giver den gældende § 41, stk. 1, i miljøbeskyttelsesloven alene mulighed for at udstede påbud til nedbringelse af forureningen fra selve havbruget, såsom reduktion af havbrugets udledning af næringsstoffer, organisk stof og hjælpestoffer.

Med det nye *stk. 4* i § 41 foreslås det derfor, at tilsynsmyndigheden også skal kunne meddele påbud vedrørende de kompenserende marine virkemidler efter regler fastsat af miljø- og fødevarerministeren.

Den foreslåede adgang til at meddele påbud giver kun mulighed for at meddele påbud om kompenserende marine virkemidler for havbrug, der ved miljøgodkendelsen har fået fastlagt vilkår om at etablere og drive kompenserende marine virkemidler. Der er ikke hjemmel til at meddele påbud om at etablere og drive kompenserende marine virkemidler for havbrug, der har en miljøgodkendelse uden sådanne vilkår, heller ikke i forbindelse med en regelmæssig revurdering.

Med det foreslåede nye stk. 4 i § 41 (og den foreslåede ændring af § 41 a, jf. lovforslagets § 1, nr. 3, 4 og 5) sikres det, at der i overensstemmelse med den almindelige ordning for listevirksomheder, vil være mulighed for at meddele påbud efter lovens §§ 41, 41 a og 41 b for havbrug, der er godkendt med vilkår om kompenserende marine virkemidler. Dermed ligestilles havbrug med vilkår om kompenserende marine virkemidler med andre typer af listevirksomheder.

Reglerne om påbud om marine virkemidler skal følge de regler, der fastsættes efter den foreslåede bemyndigelse i § 35, stk. 3.

Det forventes, at der vil blive fastsat nærmere regler om, at tilsynsmyndigheden ved påbud kan justere omfanget af de kompenserende marine virkemidler, hvis der fremkommer nye oplysninger om de marine virkemidlers virkning. Det er således hensigten, at tilsynsmyndigheden bl.a. skal kunne udstede påbud om omfanget af de kompenserende marine virkemidler, hvis der fremkommer oplysninger, som viser, at de kompenserende marine virkemidler ikke har den virkning, som var forudsat ved godkendelsen. Som yderligere eksempel kan desuden nævnes, at det er hensigten, at der med påbud skal kunne justeres på vilkår om dokumentation for en tilstrækkelig fjernelse af næringsstoffer i forhold til havbrugets udledning. Justering af påbud efter § 41, stk. 4, kan ske i det omfang justeringen ikke allerede er dækket af § 72, stk. 3, hvorefter tilsynsmyndigheden kan revidere vilkårene for en virksomheds godkendelse for at forbedre virksomhedens kontrol med egen forurening (egenkontrol) eller opnå et mere hensigtsmæssigt tilsyn.

I forhold til tilsynsmyndighedens mulighed for at meddele påbud i retsbeskyttelsesperioden henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5, samt de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.

Det følger af den gældende bestemmelse i lovens § 110, stk. 1, nr. 2, at undladelse af at efterkomme påbud efter loven kan straffes. Overtrædelse af et påbud efter den foreslåede § 41, stk. 4, vil således kunne straffes efter den gældende bestemmelse i loven.

Til nr. 3

Det foreslås at konsekvensrette § 41 a, stk. 2, nr. 6, som konsekvens af, at det foreslås at indføre et nyt nr. 8 i § 41 a, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

Til nr. 4

Det foreslås at konsekvensrette § 41 a, stk. 2, nr. 7, som konsekvens af, at det foreslås at indføre et nyt nr. 8 i § 41 a, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

Til nr. 5.

Det foreslås at indsætte et nyt *nr. 8* i § 41 a, stk. 2, hvorefter den otteårige retsbeskyttelse gennembrydes, hvis der er fremkommet nye oplysninger om virkningen af de kompenserende marine virkemidler.

Med det foreslåede nr. 8 skal tilsynsmyndigheden meddele påbud til et havbrug, der i forbindelse med miljøgodkendelsen har fået vilkår om kompenserende marine virkemidler, hvis det er nødvendigt, fordi der er fremkommet nye oplysninger om virkningen af de kompenserende marine virkemidler. Bestemmelsen vil blandt andet kunne bringes i anvendelse, hvis der fremkommer nye oplysninger, som viser, at de kompenserende marine virkemidler ikke har den virkning, som var forudsat ved godkendelsen, og der derfor er behov for at ændre omfanget af de kompenserende marine virkemidler. Ved påbud, der ændrer omfanget af de kompenserende marine virkemidler, vil tilsynsmyndigheden skulle fastsætte en passende frist for opfyldelse af påbuddet og i den forbindelse tage hensyn til, at etablering af tangdyrkning og muslingeopdræt kræver tilladelse efter anden lovgivning, se afsnit 3.1.5 og 3.1.6.

Den foreslåede bestemmelse giver alene adgang til at meddele påbud om kompenserende marine virkemidler til havbrug, der som led i miljøgodkendelsen har fået vilkår om etablering og drift af kompenserende marine virkemidler. Bestemmelsen giver ikke hjemmel til et påbud om at etablere kompenserende marine virkemidler til et havbrug, der er miljøgodkendt uden vilkår herom. Ved administration af bestemmelsen skal de almindelige forvaltningsretlige principper, herunder proportionalitetsprincippet, iagttages. Proportionalitetsprincippet betyder, at påbuddet skal være nødvendigt, egnet, og mindst muligt bebyrdende.

Til § 2

Det foreslås, at lovforslaget skal træde i kraft den 1. juli 2017.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

§ 1

§ 35 ---

Stk. 2. ---

1. I § 35 indsættes som *stk. 3*:

"Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om vilkår om etablering og drift af kompenserende marine virkemidler ved godkendelse af havbrug."

§ 41 ---

Stk. 3.

2. I § 41 indsættes som *stk. 4*:

"*Stk. 4.* Tilsynsmyndigheden kan meddele påbud om kompenserende marine virkemidler for havbrug, der er godkendt med vilkår herom efter regler udstedt i medfør af § 35, stk. 3. Miljø- og fødevareministeren fastsætter nærmere regler om adgangen til at meddele påbud."

§ 41 a ---

Stk. 2. Tilsynsmyndigheden skal dog tage godkendelsen op til revurdering og om nødvendigt meddele påbud eller forbud efter § 41, hvis

- 1) der er fremkommet nye oplysninger om forureningens skadelige virkning,
- 2) forureningen medfører miljømæssige skadevirkninger, der ikke kunne forudses ved godkendelsens meddelelse,
- 3) forureningen i øvrigt går ud over det, som blev lagt til grund ved godkendelsens meddelelse,
- 4) væsentlige ændringer i den bedst tilgængelige teknik skaber mulighed for en betydelig nedbringelse af emissionerne,
- 5) det af hensyn til driftssikkerheden i forbindelse med processen eller aktiviteten er påkrævet, at der anvendes

3. I § 41 a, stk. 2, nr. 6, ændres

"virksomheder, eller" til: "virksomheder,".

4. I § 41 a, stk. 2, nr. 7, ændres " vandløb og søer" til: "vandløb og søer, eller".

5. I § 41 a, stk. 2, indsættes som *nr. 8*:

"8) der er fremkommet nye oplysninger om virkningen af de kompenserende marine virkemidler for havbrug."

andre teknikker,

6) der er fremkommet nye oplysninger om sikkerhedsmæssige forhold på virksomheder, der er omfattet af regler fastsat i medfør af § 7 om risikobetonede processer m.v. eller om sikkerhedsmæssige forhold ved de stoffer, som oplagres på disse virksomheder, eller

7) der i øvrigt er kommet nye oplysninger om behovet for afgittringer på ferskvandsdambrug af hensyn til beskyttelsen af faunaen i vandløb og søer.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2017.